

Recenziók

Kápolnás Olivér

Kincsek a taiwani palotamúzeumból – két recenzió

Liu Fang-Ju 劉芳如 & Cheng Shu-Fang 鄭淑方 2015. *Guoli Gugong Bowuyuan cang Menggu wenwu huibian* 國立故宮博物院藏蒙古文物彙編 – *Cultural Relics of the Mongols in the National Palace Museum Collection* – Тайваний Үндэсний "Хааны ордон" музей дэх Монголын түүх, соёлын өв дурсгалууд. Taipei: National Palace Museum. ISBN 9789575627348.

Hu Jinshan 胡進杉 et al. (eds.) 2015. *An-mani-bami-hou. Yuan cang Zang chuan fojiao wenwu tezhan*. 唵嘛呢叭咪吽. 院藏藏傳佛教文物特展 – *Om-maṇi-padme-hūṃ. Tibetan Buddhist Art in the National Palace Museum. Taipei: National Palace Museum*. ISBN 9789575627652.

A 20. századi politikai viharok nyomán a pekingi Tiltott Város gazdag gyűjteményének kisebb, ám jelentős része Taiwanra került. A Taibeiben található Nemzeti Palotamúzeumra (*Guoli Gugong Bowuyuan* 國立故宮博物院) általában úgy tekintenek, mint a kínai kultúra egyik legjelentősebb múzeumára, ami indokolt is, azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni az itt őrzött, Kínával kapcsolatba került más kultúrák emlékeit sem. A mongol és tibeti kultúra tárgyi emlékei is szép számmal kerültek ide, a közelmúltban jelent meg egy-egy könyv, melyek ízelítőt nyújtanak ezekről a gyűjteményekről.

2015-ben jelent meg a mongol gyűjteményt bemutató kötet, mely közel 270 oldalas, rengeteg fotóminőségű színes képet tartalmaz kínai, mongol és angol nyelvű leírásokkal. A könyv négy fő fejezetből áll, az első részt a Yuan Birodalom uralkodóinak és asszonyainak portréi foglalják el, melyek közül említést érdemel Dzsingisz kán egyetlen ismert ábrázolása (ezt a sorozatot

a magyar közönség is láthatta a „Dzsingisz kán és öröksége” című kiállításon, melynek a Magyar Nemzeti Múzeum adott helyet 2007-ben). A következő részben különböző Yuan-kori tárgyak kapnak helyet, említésre érdemes egy Mahākāla tanka, illetve a négyszögírásos pecsétek. A harmadik részben kínai nyelvű, de mongolokkal kapcsolatos nyomtatott könyvek kerülnek bemutatásra, többek között *A mongolok titkos története* is. Itt kiemelhető a nevezetes mongol történeti műnek, az *Erdeni-yin tobcin*ak 1777-es kínai fordításának nyomtatás előtti utolsó kéziratos változata, melyben rengeteg lapszéli megjegyzés található. Az utolsó fejezetben a Yuan-kori császári gyűjtemény egy-egy darabja kerül bemutatásra.

2016 májusában nyílt meg a *Tibetan Art in the National Palace Museum* című kiállítás, mely a Palotamúzeum gazdag tibeti anyagából mutat be kiemelkedő alkotásokat. A kiállításhoz kapcsolódóan megjelent egy angol–kínai nyelvű, gazdagon illusztrált, közel 260 oldalas katalógus. Ebben több *Kandzsúr*-kiadással is megismerkedhet az olvasó: Kangxi 1669-es tibeti nyelvű változatával (fekete papíron, arany tintával írt kézírás), amelyet 1770-ben Qianlong parancsára újra lemásoltak (ez is fekete papíron, arany tintával íródott, de valamivel kisebb méretű, mint elődje), illetve látható az 1790-es, Qianlong parancsára nyomtatott mandzsu nyelvű *Kandzsúr* egyik kötete is. A katalógus erőssége, hogy nemcsak tibeti nyelvű műveket mutat be, hanem azoknak kínai fordítását is, amelyek közül kiemelkedik egy Ming-kori illusztrált, kéziratos *Hevajra-tantra*.

A kötetekből általában csak egy-egy lap szerepel illusztrációként, azonban az 1669-es Kangxi-féle *Kandzsúr* előszava mandzsu és tibeti nyelven hiánytalanul megtalálható. Az előszót az akkor 15 éves Kangxi írta mongol nagyanyja, Bumbutai (1613–1688) kérésére. Ebben Kangxi leírja, hogy dédapja (Nurhacsi), nagyapja (Hung Tajdzsi) és apja (Shunzhi) milyen nagyszerű emberek voltak, de egy szót sem szól buddhista kötődésükről, holott éppen apja volt az, aki meghívta a dalai lámát Pekingbe. A *Kandzsúr* újrakiadásának történetét is megírja az előszóban, ami a következőképpen szerepel mandzsu nyelven: *tai hūwang taiheo sula tehe ucuri . dorgi ku de baicabuci . fucihi gisurehe amba baktan i boobai ging . juwe minggan duin tanggū susai*

nadan debtelin . emu tanggū jakūn dohton bi . gebu be emu baktan sehebi .. erebe wargi baci gajifi aniya goidahabi .. gosingga hese wasimbufi . dasame aisin i hergen i bithe arabure. „Tai Hūwang Taiheo [=Bumbutai] szabadi-dejében a palota kincstárát vizsgálta át, ahol megtalálható volt a Buddha tanításait tartalmazó *Kandzsúr* száznolc kötetben, kétezer-négyszázötvenhét fejezetre osztva. Számtalan évvel korábban hozták ezt Tibetből. A császárné kegyes parancsot adott, hogy újra írják le ezt arany betűkkel.”

A katalógusban az írásművek mellett az 1669-es *Kandzsúr* illusztrációiból láthatunk kimerítő válogatást, emellett számos tanka is bemutatásra kerül, megtalálhatjuk Phagsz-pa (1235–1280) és Karma Baksi (1204–1283) ábrázolásait is. A kötetben helyet kapott még Yao Wenhan 姚文瀚 (1713–?) kínai művész buddhista ihletésű képeiből is egy válogatás.

Néhány rituális tárgy és szobor is szerepel a katalógusban. Ezek közül Congkapa (1357–1419) arany szobrát emelném ki, melynek hátán négynyelvű (mandzsu, mongol, tibeti, kínai) párhuzamos felirat található. A mandzsu változat a következő: *abkai wehiyehe i dehi ningguci aniya juwaru ujui biyade wei zhang ni baci jafaha amba adistid bisire aisin i mutebuhe chungk'aba fucihi bui . hesei durun i songkoi ere aisin i chungk'apa fucihi mutebufi . suwayan šajin be badarambume geren ergengge de tusa arakini sehe.* „Ezt a nagy varázsserejű szobrot Qianlong 46. évében (1781), a nyár első hónapjában hozták Tibetből. Az ikonográfia szabályai szerint parancsra készítették, hogy felvirágoztassa a buddhista vallást, és minden élőlény segítségére legyen.”

Annak ellenére, hogy a fent bemutatott két kötet nem tudományos igényvel íródott, mégis kiválóan alkalmasak arra, hogy kedvet csináljanak egy taiwani kutatói ösztöndíj megpályázásához. A magas színvonalú reprodukciók pedig akár remek kutatási anyagot is kínálhatnak, itt elsősorban a Yuan-kori mongol uralkodókról és asszonyaikról szóló sorozatra gondolok. Habár ezeket már korábban kiadták, de gyengébb minőségben és kisebb képméretben (legutóbb a Dzsingisz kános kiállításához készült katalógusban: Jutta Frings (ed.) 2006. *Dschingis Khan und seine Erben: Das Weltreich der Mongolen*. München: Schallaburg Kulturbetriebsges, 303–311).